

УДК 179.7:17.022.1

DOI <https://doi.org/10.30970/2307-1664.2019.27.5>

АРГУМЕНТИ НА КОРИСТЬ ЕВТАНАЗІЇ ТА МОРАЛЬНИЙ СТАТУС ІНДИВІДА

Катерина Рассудіна

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
філософський факультет,
кафедра теоретичної і практичної філософії
вул. Володимирська, 60, 01033, м. Київ, Україна*

Статтю присвячено біотичній проблемі евтаназії. Евтаназія розглядається як допомога пацієнту, продовження життя якого стає для нього тягарем через біль або втрату характеристик, що асоціюються з особою гідністю (свідомість та автономія). Зазначено, що популярність ідеї евтаназії базується на утилітаристському способі мислення, на відсутності переконання в особливій цінності людського життя й на диктанті суспільства, яке встановлює стандарти особовості. Піддається критиці погляд на евтаназію як на благо, згідно з яким вона визволяє від страждань і захищає гідність, надаючи змогу обирати навіть смерть.

Окресливши види евтаназії (добровільна, недобровільна, незалежна від волі), авторка зосереджується на аргументації захисників права на неї. Перший тип аргументів стосується вбивства з милосердя людей, які не відповідають критеріям особовості. Вони полягають на аналогії з присипленням тварин і зводяться до того, що не-особа не має морального статусу, який забезпечував би її право на життя. На думку авторки, моральний статус індивіда не може залежати ані від генетичних особливостей, ані від рівня психічних здатностей. З іншого боку, між представниками виду «люди-на» існує особливий зв'язок, на якому базується взаємоповага.

Другий тип аргументів стосується вбивства осіб з огляду на повагу до їхнього автономного рішення і їхньої гідності, яка опиняється під загрозою внаслідок низького рівня життя. Отже, благо людини неправомірно редукується до здатності виявляти автономну волю або ж отримувати задоволення. Захисники евтаназії пропонують вважати автономію й добробут цінностями, рівними життю. Однак життя є необхідною умовою існування особи, тож його знищення не може бути виявом поваги до її гідності.

Той гуманізм, який лежить в основі ідеї легалізації евтаназії, опиняється під загрозою внаслідок її реалізації. Толерантне ставлення до вбивства з милосердя впливає зі страху перед вадами людської природи, які буцімто її принижують. Можливість знищувати життя як «невдалий екземпляр» перетворюється на замінник співпереживання. Авторка дотримується думки, що добра паліативна опіка здатна замінити евтаназію і краще відповідає критеріям гідності і блага особи.

Ключові слова: евтаназія, благо, моральний статус, автономія, гідність особи, право на смерть, паліативна опіка.

У правовій площині евтаназія в Україні є забороненою, наприклад, ст. 281 Цивільного кодексу України (2003 р.), а також ст. 52 Основ законодавства України про охорону здоров'я (1993 р.). Тим не менше питання її легалізації являє собою актуальну проблему, зокрема, і для філософів. Зрештою, евтаназія означає «добру смерть», отже, неминучими будуть міркування над тим, що є благом передусім для особи, а також над тим, кого вважати особою, а кого ні, на чий інтереси зважати, як розуміти саме життя, яке ми збираємося вкоротити. Інакше кажучи, аналізу має бути підданий моральний статус індивіда, щодо якого можуть застосувати евтаназію. Окреме поле для дослідження становлять аргументи на користь легалізації евтаназії різних типів (головно, добровільної й незалежної від волі).

Про те, що евтаназія давно стала філософською проблемою, свідчить велика кількість досліджень, які присвятили їй науковці-філософи. З-поміж як українських, так і зарубіжних авторів варто назвати Н. Біггара, Дж. Гарріса, Г. Голуба, Р. Дворкіна, Р. Градика, Л.Р. Касса, П. Кеневіча, Дж. Кіуона, Г. Кюзе, Дж. Мак-Мегана, В. Охманського, С. Пустовіт, П. Сінгера, Дж. Фінніса, В. Ханську, Т. Ширій.

Мета статті полягає в тому, щоби визначити основні аргументи на користь евтаназії осіб, а також тих індивідів, які, на думку багатьох філософів, не відповідають особовим критеріям. Це завдання міцно пов'язане з питанням морального статусу особи, адже саме на нього покликаються, шукаючи доводи для легалізації насамперед евтаназії незалежної від волі. Зрештою, варто звернути увагу на критику пропонованих аргументів, а також на причини, які змушують різних людей удаватися до практики «смерті з милосердя». Можливо, такий аналіз послугує поштовхом для пошуку альтернатив евтаназії.

Евтаназія: як і чому?

Зазвичай смерть розглядається людиною як зло. Поняття евтаназії спирається на припущення, що в деяких випадках вона може бути благом. Смерть конкретного індивіда може бути корисною для спільноти і для нього самого, більше того, її вибір сприймається як останній привід виявити особову автономію, а отже, у легалізації евтаназії вбачають шлях до вираження більшої поваги до людської особи.

Під евтаназією мають на увазі вкорочення життя людини, інакше кажучи, вбивство, але не кожне, а те, яке відповідає певним критеріям. По-перше, ідеться зазвичай про медичний контекст: евтаназію пропонують як один зі способів подолання важкого стану пацієнта, коли, наприклад, його життя стає нестерпним через невиліковну хворобу або ж він перебуває в безнадійному стані, що буцімто принижує його гідність (коматозний чи вегетативний стан, при якому особа не здатна проявляти свою раціональність та автономію). Отже, евтаназію подають як засіб, що забезпечує пацієнтові певне благо: з одного боку, визволяє від страждань, з іншого – передбачає «гідний особи» вибір між такими фундаментальними опціями – життя і смерть.

У медичному контексті евтаназія передбачає дії лікаря, які полягають у наданні тим чи іншим шляхом смертельного засобу, збільшенні дози знеболювального, вимкненні апаратури, яка штучно підтримує життя, а також у допомозі пацієнтові накласти на себе руки (асистований суїцид) [8, с. 40]. Метою всіх цих дій є прискорення чи пряме спричинення смерті їх виконавцем або співвиконавцем – лікарем.

Типологізація евтаназії залежить передусім не від шляхів її здійснення, а від стану пацієнтів, на яких вона спрямована. Якщо особа просить перервати її життя або погоджується на таку дію, приймаючи рішення самостійно та раціонально, то йдеться про добровільну евтаназію. Якщо ж, будучи непритомним, маючи серйозні психічні вади тощо, пацієнт не здатен прийняти таке рішення, а до того ж не розуміє самої відмінності між життям і смертю, то згоду на його «вбивство з милосердя» можуть приймати інші особи. Це випадок незалежної від волі евтаназії. Недобровільною евтаназія буде тоді, коли пацієнта вбивають усупереч його бажанню жити або не питаючи його дозволу, передбачаючи при цьому, що смерть становитиме для нього благо.

Цей останній вид евтаназії в сучасному світі розглядають переважно як неприпустиму дію, несумісну з уявленнями про гідність людини та її права. Незалежна від волі евтаназія викликає занепокоєння через можливі зловживання й непорозуміння (труднощі з визначенням ступеня притомності пацієнта, його здатності виявляти й виражати свою волю тощо). До добровільної евтаназії нині ставляться дедалі більш прихильно, тому що вона корелює з уявленнями про автономію особи, її право розпоряджатися власною долею

як про підстави для гідності. Тим не менше цей тип евтаназії також викликає сумніви навіть у колі його захисників. Виникають питання про те, чи завжди свідомою є згода пацієнта, чи насправді лікарі пропонують евтаназію заради блага його блага, а не бажають, наприклад, отримати органи для трансплантації тощо.

Варто звернути увагу на причини такого явища, як дедалі більша підтримка ідеї евтаназії в сучасному світі. Передусім тут варто вказати на утилітаристський спосіб мислення й утрату переконання в особливій цінності людського життя. Глибоким підґрунтям такої прихильності є дві на перший погляд суперечливі філософські ідеї. З одного боку, це принцип підпорядкування індивіда суспільству, що над ним панує, а отже, і заперечення автономії особи. З іншого боку, це ототожнення людської особи з досвідом її свідомості. У такому разі особу конституують її мислення, свобода і прийняття іншими особами. Радикальне ушкодження цих елементів ототожнюється з приниженням людської гідності [11, с. 303]. У першому випадку суспільство може визначити, що певний індивід є для нього тягарем, у другому – він сам або його заступники визнають продовження його існування несумісним із його гідністю.

Перша висловлена ідея пов'язана передовсім із недобровільною евтаназією, тим не менше ознаки підкорення індивіда суспільству можна побачити й у принципах добровільної евтаназії. Той факт, що важкохвора людина стає тягарем для державного апарату, може бути підставою для підтримки легалізації евтаназії з боку урядів. Друга ідея, з якої виростає прийняття евтаназії, протилежна принципу тотального державного контролю. Згідно з нею, людська свобода поширюється до такої міри, що постулюється можливість відмовитися від власного існування. Але й тут ми стикаємося з диктатом суспільства, адже саме той факт, що властивості індивіда не співпадають із певними стандартами, стає приводом для того, щоби позбутися нікчемного існування, ще й виявляючи свободу вибору.

Як ми вже згадували, однією з поважних причин прийняття ідеї евтаназії є власне сучасній людині нерозуміння внутрішньої цінності життя. Як особа редукується до її характеристик, так і саме життя – до його зовнішніх проявів. Людина, яка не досягла успіху, не скористалася тими благами, які пропонує світ, здається вже мертвою. Змінилося і ставлення до страждань. У світі, де всі прагнуть до самореалізації у свободі та задоволеннях, вони стають свідченням крихкості людського існування, а тому витісняються як небезпечні. За словами Ю. Мартинюк, наші сучасники «оцінюють страждання (будь то фізичне, психічне, емоційне чи соціальне) як безкорисний негатив, вплив і наслідки якого переважають цінність продовження життя» [2, с. 28].

Наслідком описаних уявлень є страх перед деградацією, а передусім дисфункцією свідомості, адже вона передбачає як утрату потенційних благ, так і знищення особи. Смерть на вибір стає порятунком для особи, яка боїться перетворитися на тваринний організм. Отже, не свобода є підставою для ідеї евтаназії, а страх, викликаний людською недосконалістю і, як це не парадоксально, самою смертю [6, с. 245–246].

Евтаназія й моральний статус індивіда

Висновком міркувань про типи евтаназії та причини, з яких люди до неї вдаються, може бути твердження, що ідею її легалізації підтримують головню з огляду на певне розуміння людської гідності, а також на жалість до страждальців. Пропонуємо спочатку придивитися до другого моменту. Один із аргументів на користь евтаназії полягає в перенесенні у сферу міжлюдських стосунків практики присиплення тварин.

Убивство домашнього улюбленця, приреченого на недовге і стражденне існування, в сучасному світі вважається дією не лише допустимою, а й бажаною та високоморальною. Можна піти далі і ствердити, що, вбиваючи через любов і жаль собаку чи kota, ми маємо

перенести таку моральну норму на людей, яких ми любимо й жаліємо набагато більше. У такому разі ми прирівнюємо статус людини (передовсім хворої чи скаліченої) до статусу тварини. Однак якщо ототожнювати особу з її провідними ознаками – свідомістю та автономією, то позбавлений їх організм якраз і виявиться лише твариною.

Для спростування цього аргументу потрібно вказати на відмінність у принципах нашого ставлення до людини й тварини, а для цього – визначити фактор, від якого залежить їхній моральний статус. Для цього варто звернути увагу на мисленнєвий експеримент, який пропонує американський філософ Дж. Мак-Меган. Припускаючи існування химер, тварин із невеликою домішкою людського генетичного матеріалу, він розмірковує над тезою, що «моральний статус кожного індивіда визначатиметься його індивідуальними фенотиповими характеристиками, зокрема його психологічними здатностями» [7, с. 213]. Шимпанзе з людськими генами, які відповідають за розвиток мозку, мав би людський інтелект і, відповідно, людський моральний статус. Не можемо не погодитися з Дж. Мак-Меганом, який убачає в цьому умовиводі хибу. Моральний статус не залежить від певної якості індивіда, навіть настільки значної, як розумність. Однак зв'язок морального статусу з генетичними особливостями, на нашу думку, також є редукціонізмом.

Альтернативний підхід убачає фактор, що визначає моральний статус у властивостях психіки, зокрема потенціальних, але не індивідуальних, а типових для виду [5, с. 48; 9, с. 179]. Цей погляд піддається критиці, оскільки не можна знайти та обґрунтувати причину, за якою «моральний статус, виведений із наявності значущих для моралі властивостей, також може присвоюватися як певна почесть тим, хто не має і ніколи не матиме таких властивостей, лише на підставі наявності в них інших властивостей, які роблять їх членами певного виду» [7, с. 216]. При цьому, однак, американський філософ готовий визнати морально суттєвими відмінності у фенотипових проявах генетичних відмінностей (характерні риси індивіда на певній стадії розвитку), але не сам генотип [7, с. 212].

На наше переконання, наявність певного генотипу свідчить передусім про належність індивіда до відповідного виду, у випадку людини – до мого виду, а отже, передбачає існування особливого зв'язку між ним і мною. При цьому особливий генотип являє собою біологічний, тілесний бік людської природи (йдеться про джерело суто людської діяльності й відповідний потенціал розвитку). Таке твердження близьке до видового шовінізму, дискримінації на підставі видової належності. Заперечимо, утім, що не може ставитися з повагою до представників інших видів той, хто водночас дискримінує представників власного. А так, власне, чинять ті, хто відмовляє в рівному зі своїм моральному статусі певним категоріям людей, наприклад, особам з інвалідністю.

Що, однак, маємо на увазі, говорячи про особливий зв'язок між представниками людського роду? З метафізичного погляду або – можна сказати й по-іншому – в абстракції йдеться про розуміння спільності наших цілей. Так само, як і я, інша людина, має на меті самоздійснення, самовизначення, до того ж у власній індивідуальності. Тобто той факт, що психічнохворий не досягне у своєму житті успіху в тій самій сфері, що видатний письменник, не означає, що він себе не здійснив. Отже, ми маємо поважати його не лише тому, що його біль не менший, ніж біль уявного письменника (той, зрештою, може незмірно страждати через те, що його нова книжка не користується попитом), не лише тому, що ми самі могли б опинитися на його місці, або через співпереживання його близьким. Ми маємо поважати його тому, що, як і він, є цілями самими по собі, власне, цей моральний статус не дає нам змоги трактувати інших людей інструментально.

Виходячи з наведених міркувань, можемо ствердити хибність аргументу, згідно з яким ми можемо застосовувати евтаназію до людей, якщо нам дозволено чинити так

із тваринами. Наближаючи смерть особи (ми маємо на увазі лише ті види втручань, у яких смерть є засобом усування страждань або завершення нікчемного життя, а не наслідком знеболення), ми не даємо їй змоги, так би мовити, дійти до кінця і ставимо під сумнів її гідність. Подібна думка висловлена на Шостому національному конгресі з біоетики: «Право на гідну смерть включає право на лікування за допомогою гуманних методів: вони повинні бути спрямовані на захист життя і здоров'я людини. Таке гуманне лікування завжди закінчується лише природною смертю, без штучної її провокації» [1, с. 42].

Сам Дж. Мак-Меган мислить інакше, пропонуючи дворівневу концепцію моральності вбивства. Згідно з нею, усіх представників людського роду можна розділити на дві категорії залежно від їхніх психічних здібностей. Кожен із них (так само, як тварини) має право на повагу до його інтересів, однак не всі мають однакову цінність для того, щоби бути особами й вимагати відповідного ставлення. Тобто Дж. Мак-Меган установлює певну точку на шкалі психічних здатностей, яку називає порогом поваги. Цю межу він порівнює з володінням компетенцією – здатністю приймати рішення стосовно свого життя [7, с. 245–246, 249–250]. Ідеться не про те, що людей, які «не доросли» до цього порогу або «скоотилися» нижче нього, варто трактувати як тварин, а про те, що деякі вимоги, які висуває перед нами мораль, що регулює стосунки між особами, щодо них можна відкинути. Передусім це неприпустимість убивства.

Проблема евтаназії індивідів, які визнаються особами

Раніше ми виклали аргументи на користь евтаназії, які стосуються, головню людей, що через наявність або відсутність певних якостей не проявляють себе як особи, а отже, до них пропонують ставитися як до тварин. Саме їх захисники евтаназії пропонують умертвляти із жалю або ж не розповсюджувати на них заборони на вбивство. Однак більшого поширення в сучасному світі набувають випадки добровільної евтаназії, тобто ті, коли спричинити їй смерть просить особа, достатньо компетентна для того, щоби відрізнити її від життя, мати бажання, преференції і приймати раціональні рішення стосовно власних планів на майбутнє. У таких ситуаціях аргумент полягає в тому, що добровільна евтаназія не суперечить повазі до особи, а, навпаки, її забезпечує.

По-перше, ідеться про те, що, на відміну від убивства, яке здійснюється всупереч інтересам і бажанню жертви, евтаназія не порушує автономії особи (смерть тут якраз і задається згідно з автономним рішенням), яка обирає смерть, добровільно цього права зрікається. Крім того, евтаназію часто практикують саме для того, щоби позбавити людину приниження її гідності, пов'язаного, наприклад, із дегенерацією. Як пише Дж. Мак-Меган, «якщо умови життя особи загрожують підірвати її раціональну природу, залишаючи її живою, то суїцид або евтаназія можуть і не зневажувати її цінність» [7, с. 477]. Інший захисник евтаназії, П. Сінгер, називає її правом «померти мирно й гідно» [10, с. 178].

Ще один аргумент полягає в тому, що, практикуючи евтаназію з огляду на автономію і гідність особи, ми розглядаємо її як мету, а не як засіб. На думку Дж. Мак-Мегана, в такому разі ми «покладаємося на її волю й забезпечуємо її благо саме тому, що ми визнаємо, що вона має значення сама по собі» [7, с. 484]. Якщо в разі недобровільної евтаназії людей, наприклад, із психічними розладами, під їхнім благом мають на увазі припинення їхнього «невдалого» життя, то вбивство «повноцінних» осіб відбувається з приводу отожднення їхнього блага з автономною волею. Отже, не лише відбувається підміна блага злом, але стверджується відносність будь-якого блага, включно із життям, яке до того ж або стверджується як благо, або ні залежно від конкретного випадку.

Третій аргумент полягає в тому, що, оскільки існують блага, які ми здатні цінувати більше за життя (пор. смерть захисника Вітчизни або свідка віри), то такою може бути

й автономія особи, а також її добробут. Однак тут можна заперечити тим, що в разі загибелі на війні чи мучеництва смерть є наслідком обраної позиції, а не метою. Натомість застосування евтаназії якраз і передбачає, що знищення життя, без якого немає й особи, є засобом для досягнення іншого, нехай важливого блага – усунення фізичного чи морального страждання. Отже, гідність особи виявляється розмінною монетою.

Крім того, аргументом на користь добровільної евтаназії є трактування її як однієї з преференцій. Ідеться про ті випадки, коли смерть обирають обґрунтовано, шляхом раціонального оцінювання перспектив, а не через ірраціональний каприз. Смерть до того ж розглядають як безумовну користь порівняно з альтернативою продовження важкого або позбавленого сенсу існування. «Наша прихильність до життя, – пишуть С. Пустовіт, В. Кулініченко й Л. Палей, – міститься в прагненні й далі залишатися особистостями, що діють і стверджують свої бажання» [3, с. 133]. Отже, неможливість провадити повноцінне особове життя вважається обґрунтованим приводом для зміни прихильності на протилежну.

Також захисники евтаназії посилаються на право індивіда уникати непотрібного страждання [4, с. 99], більше того, на право порушувати право стосовно самого себе [10, с. 195]. Убивати себе в такому разі я можу так само, як не приховувати власну інтимність, хоча обидві дії засуджуються, якщо стосуються іншої особи. Але чи не поставить такий спосіб мислення під сумнів систему прав людини як критерій поведінки? Не має бути двох правил, які стосуються рівних за моральним статусом істот. А отже, якщо ми не маємо права діяти певним чином щодо інших осіб, то не повинні діяти так і щодо себе.

Критика й альтернатива

Отже, підтримка ідеї евтаназії полягає головню у двох ідеях. З одного боку, це прояв гуманності, навіть жалості до людини в її стражданні. З іншого – спроба забезпечити особу можливістю померти гідно – на свій розсуд, не підкорюючись фізичним явищам. На нашу думку, претензія на абсолютну свободу, яка втілюється у виборі часу і способу смерті, випливає насправді зі страху перед обмеженнями нашої людської природи.

Захист права на смерть – наслідок неправильної відповіді на наші страхи. А втім здається, смерть є для людини чимось природним. Ми всі прямуємо до неї, однак чи мусимо робити її метою вчинку? Є щось алогічне у твердженні, що ми маємо право знищити те, чого не можемо відновити (принаймні право вбивати себе чи інших суперечить притаманному сучасній людині ставленню, наприклад, до захисту історичних пам'яток).

Також варто зазначити, що практика евтаназії може завадити розвитку медицини. Дозвіл на вбивство безнадійно хворих може стати вигідною альтернативою розробленню нових медикаментів, технологій, обладнання. До того ж він загрожуватиме знизити нашу вразливість до страждань інших. Звучить парадоксально, адже ідея легалізації евтаназії виросла з гуманізму, прагнення допомогти іншому. Але тепер ми бачимо, що це співпереживання може цілковито атрофуватися, коли смерть стане однією з опцій для вибору, механічним самоусуванням, немовби в комп'ютерній грі.

На нашу думку, альтернативою евтаназії, яка забезпечує гідність вмирання і є справжнім плодом співпереживання, може бути паліативна опіка, представлена, наприклад, інститутом госпісів. Таке піклування передбачає звільнення пацієнта від болю і страждань чи принаймні їх полегшення, підтримку шляхом спілкування з ним на доступному для нього рівні, допомогу в прийнятті його стану, у свідомому вмиранні. Водночас звернення до евтаназії не може бути елементом паліативної опіки, оскільки свідчить про її крах.

Отже, проблему евтаназії можна звести до питання про людину та її благо. Людину розглядають або як особу, або як живу істоту, що не відповідає критеріям особовості. Евтаназію пропонують як вияв милосердя щодо не-осіб, за аналогією з присиплянням тварин, до

статусу яких їх прирівнюють. У разі добровільної евтаназії осіб посилаються на їхню автономію, право вибирати навіть між такими фундаментальними речами, як життя і смерть.

Захист права на евтаназію є наслідком страху перед людською обмеженістю. Гідним людини натомість є прийняття свого страждання й турбота про іншого, коли страждає він. Легалізація евтаназії може перешкодити прогресу в медицині й призвести до атрофії здатності до співчуття.

Список використаної літератури

1. Градик Р., Ширій Т. Морально-етичні аспекти евтаназії. *Шостий національний конгрес з біоетики* : тези Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 27–30 вер. 2016 р. Київ, 2016. С. 42–43.
2. Мартинюк Ю. Концепція «якості життя» в біоетичній перспективі. *Шостий національний конгрес з біоетики* : тези Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 27–30 вер. 2016 р. Київ, 2016. С. 27–28.
3. Пустовіт С., Кулуніченко В., Палей Л. Концептуальні засади глобальної біоетики. *Практична філософія*. 2012. № 2. С. 31–38.
4. Aszyk P. *Granice leczenia. Etyczny problem odstąpienia od interwencji medycznych* : монографія. Warszawa : Rhetos, 2006. 207 с.
5. Finnis J. The Fragile Case for Euthanasia: A Reply to John Harris. *Euthanasia Examined: Ethical, Clinical, and Legal Perspectives* : збірник наукових праць / за заг. ред. J. Keown. Cambridge : Cambridge University Press, 1995. С. 46–55.
6. Kass L.R. *Life, Liberty and the Defense of Dignity: The Challenge for Bioethics* : монографія. San Francisco : Encounter Books; New Ed edition, 2002. 297 с.
7. McMahan J. *The Ethics of Killing. Problems on the Margins of Life* : монографія. Oxford : Oxford University Press, 2002. 540 с.
8. Ochmański W. *Eutanazja nie jest alternatywą* : монографія. Kraków : Salwator, 2008. 109 с.
9. Scalon Th.M. *What We Owe to Each Other* : монографія. Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 1998. 432 с.
10. Singer P. *Practical Ethics* : монографія. Cambridge : Cambridge University Press, 1999. 395 с.
11. Ślipko T. *Zarys etyki ogólnej* : підручник. Kraków : Wydawnictwo WAM, 2009. 456 с.

ARGUMENTS IN FAVOR OF EUTHANASIA AND AN INDIVIDUAL'S MORAL STATUS

Kateryna Rassudina

*Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Faculty of Philosophy,
Department of Theoretical and Practical Philosophy
Volodymyrska str., 60, 01033, Kyiv, Ukraine*

The article deals with the bioethical problem of euthanasia. Euthanasia is considered as aiding a patient whose life becomes unbearable through pain or losing of characteristics associated with personal dignity (consciousness and autonomy). It is stated that the popularity of the idea of euthanasia is based on the utilitarian considerations, on the lack of belief in the special value of human life, and on the dictates of a society that sets the standards of being a person. The author criticizes the approach according to which euthanasia is a good that frees a person from suffering and protects his or her dignity.

Outlining the types of euthanasia (voluntary, involuntary, non-voluntary), the author focuses on the arguments which the defenders of right to die offer. The first type of argumentation concerns the mercy killing of people who do not meet the criteria of personality. It is based on the analogy with animal euthanasia and reduced to the fact that the non-person does not have the moral status that would secure his or her right to life. According to the author, the moral status of an individual cannot depend on either genetic traits or level of mental abilities. On the other hand, there is a special connection between the members of the human race, on which mutual respect is based.

The second type of argumentation concerns the killing of persons in the light of respect for their autonomous decision and their dignity, which is threatened by a low standard of living. Thus, the good of a person is unduly reduced to the ability to exercise autonomous will or to have pleasure. Euthanasia advocates suggest that autonomy and well-being are values equal to life. However, life is a necessary condition for the existence of a person, so destruction of it cannot be a manifestation of respect for dignity.

The humanism that underlies the idea of legalizing euthanasia is threatened by realization of that idea. A tolerant attitude towards mercy killing stems from the fear of the flaws of human nature, which seem to humiliate it. The possibility of destroying "wrongful" life becomes a substitute for empathy. The author believes that good palliative care can replace euthanasia and better meet the criteria of person's dignity and good.

Key words: euthanasia, moral status, autonomy, person's dignity, right to die, palliative care.